

Kategorizácia škôd spôsobených trestným činom (I. časť)¹

Categorization of Damages Caused by a Crime

Jozef Čentés*, Andrej Beles**, Jana Čipková***

Abstrakt

Autori sa v štúdiu zameriavajú na komparáciu pojmu „škoda“ v slovenskom a českom právnom poriadku, a to v zmysle porovnania zákonom ustanovených výšok škôd, ako aj ich použitia a vplyvu na výšku broziacich trestných sadzieb. Porovnávajú tak zdanlivo väčšiu benevolenciu všeobecného ustanovenia § 125 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (v porovnaní s ustanovením § 138 ods. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník), a prílišnú represiu prejavujúcu sa v osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Súčasne prichádzajú k viacerým záverom, z ktorých formulujú námety k lepším trestnoprávnym úpravám zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, a to aj za súčasného rešpektovania princípu ultima ratio v normotvornej činnosti.

Klíčová slova

Škoda; kategorizácia škôd; výška škody; ultima ratio; trestná zodpovednosť.

Abstract

In this article, authors focus on the comparison of the term „damage“ in terms of fixed amounts of damage, as well as in terms of its use and impact on the level of impending custodial penalties. At the same time, leniency of the general provision Section 125 (1) of Act No. 300/2005 Coll. Criminal Code (in comparison with Section 138 (1) Act No. 40/2009 Coll. Criminal Code) is stated in contrast to excessive repression manifested in a Special part of Act no. 300/2005 Coll. Criminal Code. Simultaneously, authors find several conclusions, many of that represent an idea for better criminal law adjustments of Act No. 300/2005 Coll. Criminal Code, also in terms of deeper respect of the principle ultima ratio in normative activity of criminal law.

* Prof. JUDr. Jozef Čentés, PhD., profesor a vedúci, Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave; zástupca riaditeľa trestného odboru, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky / Professor and Head of Department of Criminal Law, Criminology and Criminalistics, Faculty of Law, Comenius University in Bratislava, Slovak Republic; Deputy Director of the Criminal Matters Department of the General Prosecutor's Office of the Slovak Republic / E-mail: jozef.centés@flaw.uniba.sk / ORCID: 0000-0003-3397-746X

** JUDr. Andrej Beles, PhD., odborný asistent, Ústav európskeho práva, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská republika / Assistant professor, Institute of European Law, Faculty of Law, Comenius University in Bratislava, Slovak republic / E-mail: andrej.beles@flaw.uniba.sk / ORCID: 0000-0001-8418-0106

*** Mgr. Jana Čipková, absolventka, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská republika / Graduate, Faculty of Law, Comenius University in Bratislava, Slovak Republic / E-mail: cipkova12@uniba.sk

¹ Štúdia je podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-15-0740 Návody a nástroje na efektívnu elimináciu protiprávných konaní v spojení s možnou insolvenčiou / Guidelines and tools for effective elimination of unlawful acts in relation with potential insolvency.

Keywords

Damage; Categorization of Damages; The Amount of Damage; Ultima Ratio; Criminal Liability.

Úvod

Počas trvania spoločného štátu sa Česká republika a Slovenská republika právne aj ekonomicky zblížili. Po viac ako štvrtstoročí samostatného vývoja konštatujeme zreteľné rozdiely v právnom poriadku jednotlivých republík. Česká republika pristupuje k chápaniu a smerovaniu trestnej politiky progresívnejšie, čoho odrazom je aj poslanecký návrh² na zdvojnásobenie súm určujúcich jednotlivé hranice výšok škôd. Potreba reakcie na zmeny ekonomickej reality sa (najmä pod vplyvom inflácie) stáva nevyhnutnou. Spornou je však správnosť spôsobu navýšenia jednotlivých hraníc výšok škôd, ktoré predstavujú deliacu čiaru medzi aplikáciou trestného a administratívneho postihu³.

V štúdiu zameriavame pozornosť na jednu z nosných tém trestného práva hmotného, ktorou je kategorizácia škôd spôsobených trestným činom. Predkladaná štúdia je zároveň prvou z dvoch častí venujúcich sa skúmaniu načrtnutej problematiky. Mapuje aktuálny právny stav a vytvára námety k lepším trestnoprávnym úpravám, pričom vytvára predpoklady pre pokračovanie vedúce k analýzám konkrétnych možností a spôsobov deklarovaného navýšenia hraníc jednotlivých typov škôd *de lege ferenda*, ktorá analýza môže pomôcť nielen slovenskej, ale aj českej trestnej legislatíve.

Pojem „škoda“ porovnávame v oboch právnych poriadkoch z hľadiska zákonom ustanovených výšok škôd, ako aj ich vplyvu na výšku trestných sadziieb hroziacich za jeho naplnenie.⁴ Pri skúmaní tejto problematiky je všeobecné ustanovenie § 125 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „TZ SR“) komparované s ustanovením § 138 ods. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (ďalej len, TZ ČR⁴), pričom hodnotíme

1. normotvorný význam stanovenia štyroch/piatich kategórií škôd v spojení s hranicou minimálnej škody potrebnej na vyvodenie trestnej zodpovednosti, čím sa tiež

2 Dňa 29. 11. 2019 prešiel prvým čítaním v Poslaneckej snemovni poslanecký návrh novely zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník a zákona č. 141/1961 Sb. Trestní řád (uvedené tvorí v čase písania tejto štúdie poslednú dostupnú informáciu). Jedným z cieľov predkladaného návrhu je práve zdvojnásobenie súm určujúcich jednotlivé hranice výšok škôd.

3 Teda kvalifikáciou trestného činu a priestupku. Administratívny postih má v jednotlivých štátoch rôzny rozsah a kvalitu. V Rakúsku a vo Švajčiarsku je možné hovoriť o správnom práve trestnom (*Vermögensstrafrecht*), v Poľsku o kvázi-trestnom práve, v Nemecku, Taliansku a Portugalsku o práve deliktov proti poriadku (*Ordnungswidrigkeitenrecht*), resp. vo Švédsku sa aplikuje správna sankcia na základe bodov s moralizačným účinkom. Bližšie HEINE, G. Unterscheidung zwischen Straftaten und Ordnungswidrigkeiten. *Jurisprudencija*, 1999, roč. 12, č. 4, s. 16–27.

4 K hranici minimálnej škody z komparatívneho pohľadu pozri bližšie BELEŠ, A. Hranica minimálnej škody z komparatívneho pohľadu. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2019: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov 11. 4.–13. 4. 2019*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2019, s. 180–185.

pristupuje k normotvornému skúmaniu *škody malej* v TZ SR, resp. *škody nikoli nepatrnej* vs. *škody nikoli malej* v TZ ČR;

2. intenzitu trestnej represie a hypertrofiu trestných sadzieb vo vzťahu ku znaku kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu (*škoda väčšia, škoda značná a škoda veľkého rozsahu*) v zmysle osobitnej časti oboch trestných kódexov;
3. znak kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu (*škoda veľkého rozsahu*), a to z hľadiska možnosti uloženia najvyšších trestných sadzieb, a otázky potreby jej navýšenia.

1 Od spoločného štátu k samostatnosti a rekodifikácii trestného práva hmotného

V nasledujúcom texte venujeme pozornosť **kategorizácii, hraniciam a sumám jednotlivých typov škôd**, a ich následnej komparácii. Z pohľadu výkladu zákonnej definície pojmu „škoda“ (TZ SR⁵ a TZ ČR⁶), ako aj spôsobu určovania jeho jednotlivých súm, odkazujeme preto na príslušnú judikatúru a komentáre k oboj trestným kódexom.

Kategorizácia a vyjadrenie hraníc medzi jednotlivými typmi škôd prostredníctvom fixne ustanovených peňažných súm v podobe, v akej ju poznáme dnes, nebola vždy samozrejmosťou. Spoločných predchodcov TZ SR a TZ ČR tvorili zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon (ďalej len „TZ 1950“), a zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon (ďalej len „TZ 1961“), pričom až do roku 1990 neboli hranice škôd explicitne ustanovené. Stanovenie hraníc škôd bolo ponechané na judikatúru a právnu vedu, čo nebolo riešenie, ktoré by poskytovalo dostatočnú právnu istotu.⁷ Keďže toto neexaktné vyjadrenie vybočovalo z princípu vyžadujúceho presnosť, určitosť a zrozumiteľnosť trestnej normy – *nullum crimen sine lege*⁸ certa, nastalo pre pojem škody obdobie neustálych legislatívnych zmien.⁹ Uvedené legislatívne zmeny boli zavŕšené prijatím zákona č. 175/1990 Zb.

⁵ K výkladu § 124–126 TZ SR pozri bližšie ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný zákon: Veľký komentár*. 4. vyd. Bratislava: Eurokodex, 2018, s. 240–248; BURDA, E., J. ČENTÉŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť: Komentár. I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 804–852.

⁶ K výkladu § 137–138 TZ ČR pozri bližšie ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1408–1423; JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vyd. Praha: Leges, 2009, s. 193–195.

⁷ Napr. aj pre nie exaktné vyjadrenie hraníc škôd: „Značná škoda je škoda, ktorá dosahuje sumu okolo 20 000 Kčs.“ KEPÁK, J. § 247. In: BREIER, Š., A. BURDA, S. FARKÁŠ a kol. *Trestný zákon. Komentár*. Bratislava: Osveta, 1964, s. 847; K problematike právnej istoty v judikatúre pozri napr. GREGOR, M. Interpretácia záväznosti judikatúry vrcholných súdnych orgánov v právnom poriadku SR. *Historia et theoria iuris*, 2016, č. 2, s. 9: „Jednotlivec musí vedieť, podľa čoho sa má správať. Konanie orgánov verejnej moci by malo byť predvídateľné a kalkulatívne v súlade so zásadou *minime sunt mutanda, quae interpretationem, certam semper habuerunt* (nesmie sa meniť to, čo malo vždy presný výklad).“

⁸ Čl. 39 Listiny základných práv a slobôd, publikovaná ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., čl. 49 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

⁹ K historickému vývoju pozri bližšie BELEŠ, A. a N. HANGÁČOVÁ. Vývoj právnej úpravy hranice minimálnej škody. In: *Notitia Iudicialis Academie Collegii Aedilium in Bratislava*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019, roč. 5, č. 1, s. 3–16.

(do rámca zákona TZ 1961), ktorým sa zaviedla legálna kategorizácia škôd a ich jednotlivých súm nadväzujúcich na najnižšiu mesačnú mzdu (resp. neskôr minimálnu mesačnú mzdu). Tieto zmeny boli vnímané ako súčasť dekriminalizačných tendencií, ktoré táto rozsiahla novela TZ 1961 uskutočnila. Flexibilné nadviazanie na najnižšiu mesačnú mzdu malo predísť zostrovaniu trestnej represie vplyvom inflácie: „*rigidní ulpívání na jednou pevně stanovených částkách bez náležitého přiblížení ke společenskému vývoji, růstu cen, mezd, vývoji otevřené a skryté inflace, znamená faktické zostřování trestní represe.*“¹⁰

Nadviazanie škody na sumu minimálnej mesačnej mzdy, pretrvávalo v trestnom práve aj po zániku ČSFR. Pod vplyvom potreby rešpektovania ústavnosti, ako aj garancie *nullum crimen sine lege*¹¹, nástupnícke štáty nahradili minimálnu mzdu zákonom fixne ustanovenou peňažnou sumou.

Česká republika konala o niečo skôr, keď s účinnosťou od 1. 1. 2002 novelizovala TZ 1961 zákonom č. 265/2001 Sb.¹², ktorý ustanovil, že „*škodou nikoli nepatrnou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč, škodou nikoli malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč, větší škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč, značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč a škodou velkého rozsahu se rozumí škoda dosahující částky 5 000 000 Kč.*“¹³ Ustanovenie výšky škody, ako aj stanovenie hraníc výšky škody, prospechu, nákladov na odstránenie poškodenia životného prostredia, hodnoty veci či inej majetkovej hodnoty, zostali v spoločných ustanoveniach TZ ČR vykladané rovnako, ako ich vykladal v čase rekodifikácie platný TZ 1961, a pristupovala k nim judikatúra.¹⁴ TZ ČR ustanovuje 5 typov škôd, pričom **všeobecnú hranicu**¹⁵ medzi priestupkom a trestným činom tvorí *škoda nikoli nepatrná* dosahujúca najmenej 5 000 Kč (193,63 €), a poslednou kategóriou je *škoda veľkého rozsahu* predstavujúca sumu v hodnote 5 000 000 Kč (193 625,85 €).

Jednotlivé hranice škody, spôsobom korešpondujúcim s ústavnou zásadou, a garanciou *nullum crimen sine lege*, upravila na Slovensku až samotná rekodifikácia trestného práva hmotného; prijatím TZ SR s účinnosťou od 1. 1. 2006. Aj podľa dôvodovej správy¹⁶

10 TERYNGEL, J. K novele trestního zákona. In: *Právo a zákonnost*, Praha, 1990, č. 9, s. 515–524.

11 K zásade *nullum crimen sine lege* pozri najmä nález Ústavního soudu ČR zo dňa 23. júla 2013, sp. zn. PL. ÚS 13/12, ktorý zrušil časť ustanovenia § 289 ods. 2 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v slovách „*a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů*“, ďalej nález Ústavního soudu ČR zo dňa 14. 10. 1998, sp. zn. PL. ÚS 6/98, resp. zo dňa 27. marca 2002, sp. zn. I. ÚS. 537/2000, v ktorých posudzoval konformitu pojmu obstarávanie veci všeobecného záujmu s touto zásadou.

12 Dôvodová správa k zákonu č. 265/2001 Sb., ktorým se mení zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a niektoré ďalšie zákony. In: *ASPI* [právny informačný systém].

13 § 89 ods. 11 zákona č. 140/1961 Sb. Trestní zákon v znení účinnom od 1. 1. 2002.

14 Dôvodová správa k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník [cit. 14. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0#prilohy>

15 Dôležitosť zdôraznenia pojmu VŠEOBECNÁ hranica bude zdôvodnená až v neskoršej časti tejto štúdie.

16 Dôvodová správa k zákonu č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=1612>

prišlo k dôslednému precizovaniu tohto pojmu. Zákonodarca ustanovil možnosť jej spôsobenia nielen na hmotných veciach, ale aj na životnom prostredí či na veciach pamiatkovo chránených alebo majúcich historickú, umeleckú či vedeckú hodnotu. Prišlo k novému vymedzeniu/zúženiu pojmov, keď sa hranicou medzi priestupkom a trestným činom stala *škoda malá*, charakterizovaná sumou prevyšujúcou 8 000 Sk. Predtým túto hranicu tvorila, rovnako ako v TZ ČR, *škoda nie nepatrná*. Ďalšie hranice škody boli *škoda väčšia* – najmenej 10-násobok, *škoda značná* – najmenej 100-násobok, a *škoda veľkého rozsahu* – najmenej 500-násobok. Od nadobudnutia účinnosti TZ SR hranica jednotlivých typov škôd nebola predmetom žiadnej významnej novelizácie, s výnimkou zmenu meny, t.j. slovenskej koruny na euro.¹⁷ Zaokrúhlením na celé eurá smerom nahor sa hranica medzi priestupkom a trestným činom nepatrne zvýšila. Kategorizácia škôd sa ustálila nasledujúcim spôsobom: „*Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 266 €. Škodou väčšou sa rozumie suma dosahujúca najmenej desaťnásobok takej sumy. Značnou škodou sa rozumie suma dosahujúca najmenej stonásobok takej sumy. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie suma dosahujúca najmenej päťstónásobok takej sumy.*“ TZ SR tak definujú 4 typy škôd, pričom **všeobecnú hranicu** medzi priestupkom a trestným činom tvorí *škoda malá* dosahujúca sumu 266,01 €¹⁸, a poslednou kategóriou je *škoda veľkého rozsahu* predstavujúca sumu v hodnote 133 000 €.

Výška škody prešla zdĺhavým vývojom, avšak od istého času (v ČR od roku 2002, v SR od roku 2006) sa tento vývoj v zásade zastavil.¹⁹

Z uvedeného je zrejmé, že zákonodarca (slovenský i český) v minulosti aplikoval a *de lege lata* aplikuje svoj relatívne široký priestor na uváženie pri stanovovaní hranice minimálnej škody (a súvisiacich hraníc škody ako kvalifikačných pojmov) v rámci ústavnoprávných a medzinárodnoprávných kautel. Z medzinárodného práva²⁰ i práva

¹⁷ Od 1. 1. 2009 sa čiastka 8000 Sk transformovala na súčasných minimálne 266,01 €. Stalo sa tak novelou TZ SR zákonom č. 498/2008 Z. z., ktorým sa menia zákony v oblasti trestného práva v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike.

¹⁸ Keďže najmenšia menová jednotka súčasnej slovenskej meny euro je 1 cent, *malá škoda* je škoda dosahujúca sumu minimálne 266 € a 1 cent. Škoda 266 € nie je ešte *škodou malou*. Bližšie pozri BURDA, E., J. ČENTÉŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť: Komentár. I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 829.

¹⁹ BELEŠ, A. a N. HANGÁČOVÁ. Vývoj právnej úpravy hranice minimálnej škody. In: *Notitia Iudiciales Academiae Collegii Aedilium in Bratislava*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019, roč. 5, č. 1, s. 3–16.

²⁰ Napr. Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním z 25. októbra 2007 – vo vzťahu k sexuálnemu zneužívaniu, obchodovaniu s ľuďmi, výrobe detskej pornografie a súvisiacim trestným činom (čl. 16 a nasl.); Dohovor Rady Európy o predchádzaní terorizmu zo 16. mája 2005 (v znení dodatkového protokolu) – vo vzťahu k trestným činom terorizmu; Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu zo 16. mája 2005 – vo vzťahu k legalizácii príjmu z trestnej činnosti (čl. 9); Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi zo 16. mája 2005 – vo vzťahu k obchodovaniu s ľuďmi, kupliarstvu, falšovaniu verejnej listiny (čl. 18 až 20); Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii z 31. októbra 2003 – vo vzťahu k trestným činom korupcie, zneužívaniu právomocí verejného činiteľa, sprenevere, legalizácii príjmov z trestnej činnosti, mareniu spravodlivosti (čl. 15 a nasl.) a množstvo ďalších. Medzi tieto pramene je možné zaradiť aj jednotlivé ustanovenia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Rada Európy, 1950), ktoré z procesného hľadiska indikujú právo na účinné vyšetrowanie a z hmotnoprávneho hľadiska povinnosť kriminalizácie.

EÚ²¹ vyplývajú základné štandardy kriminalizácie najzávažnejších druhov trestnej činnosti, tieto sa však netýkajú postihu bežných majetkových deliktov a uprednostnenia trestného alebo správneho práva na ich riešenie. Inými slovami, zo záruk na úrovni ústavného práva, medzinárodného práva alebo práva EÚ nevyplýva povinnosť kriminalizácie bežných krádeží alebo poškodzovania cudzej veci.²² Práve naopak, na základe povinnosti zachovávať zásadu proporcionality pri zásahoch do základných práv a slobôd môže byť aplikácia trestného práva (ktorá predstavuje v rámci verejného práva systém najciteľnejších zásahov do základných práv) pri bagatelných deliktoch hodnotená ako ústavne nekonformná.

2 Význam posudzovania zákonnej kategorizácie škôd

Otázka dôležitosti precizovania zákonnej kategorizácie škôd vôbec nie je jednoduchá. Zjednodušene možno ustáliť, že trestnoprávny pojem škody (ako dôsledku spáchania trestného činu) má dva základné významy. Jednak je jadrom adhézneho konania²³, a teda základom pre rozhodnutie o nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej trestným činom. Na druhej strane škoda, ako následok činu, často podmieňuje závažnosť skutku, ktorá zakladá buď samotnú trestnosť činu alebo jeho právnu kvalifikáciu.²⁴

21 Napr. rámcové rozhodnutie Rady 2008/841/SVV z 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu (Ú. v. EÚ L 300, 11. 11. 2008), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 328, 6. 12. 2008), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15. 4. 2011), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 335, 17. 12. 2011), Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/57/EÚ zo 16. apríla 2014 o trestných sankciách za zneužívanie trhu (smernica o zneužívaní trhu) (Ú. v. EÚ L 173, 12. 6. 2014), Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva (Ú. v. EÚ L 198, 28. 7. 2017) a ďalšie.

22 Heine túto otázku (v kontexte nemeckého právneho poriadku) posudzoval z hľadiska ústavného práva: „*Grenzen durch das Untermaßverbot und damit eine Pflicht zum Einsatz des Kriminalstrafrechts sind vage. Dem Gesetzgeber kommt eine breite Einschätzungs- prärogative zu, er ist nur verpflichtet, den Schutzerfolg herbeizuführen. Erst in Ausnahmefällen, selbst bei Gefahren für höchstrangige Rechtsgüter, verdichtet sich dies auf ein bestimmtes Mittel, wie das der Kriminalstrafe. Daber ist der Gesetzgeber verfassungsrechtlich etwa nicht verpflichtet, Delikte, die zum klassischen Bestand strafrechtlicher Rechtsgüter gehören, wie etwa Ladendiebstahl, mit Kriminalstrafe zu versehen.*“ HEINE, G. Unterscheidung zwischen Straftaten und Ordnungswidrigkeiten. *Jurisprudenz*, 1999, roč. 12, č. 4, s. 16–27.

23 K adhéznemu konaniu pozri bližšie ČENTÉŠ, J. Uplatnenie nároku na náhradu škody v adhéznom konaní. In: *Justičná revue*, Bratislava, 2008, roč. 60, č. 12, s. 1689–1701.

24 K podstate a významu škody nielen v trestno-právnom zmysle pozri bližšie SOLČANSKÁ A. Podstata a význam škody vo vybraných právnych odvetviach. In: *STUDIA IURIDICA Cassoviensia* [online]. 2015, roč. 3, č. 1, s. 70–79 [cit. 16. 10. 2019]. Dostupné z: http://sic.pravo.upjs.sk/files/7_solcanska_-_skoda1.pdf

Od ostatného pojmoslovia všeobecnej časti TZ SR a TZ ČR je škoda odlišná svojou akútnou potrebou reagovať na zmeny vonkajšieho prostredia. Znamená to, že zatiaľ čo bude (napríklad) spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví²⁵ vykazovať rovnaký stupeň závažnosti aj o sto ďalších rokov, zákonom fixne ustanovená výška peňažnej sumy sa bude musieť prispôbiť. Výška škody spôsobenej trestným činom vyčíslená na sumu 266,01 € v roku 2010, však nevykazuje vďaka meniacej sa kúpnej sile peňazí rovnakú (reálnu) hodnotu aj v roku 2020 alebo dokonca 2050.²⁶

Z týchto dôvodov zákonodarca musí zostať bdely, a buď do trestného zákonodarstva zakotví ustanovenie zodpovedajúce elasticite²⁷, alebo ustanoví pevné peňažné sumy jednotlivých typov škôd a zároveň pristúpi raz za isté obdobie k ich zmenám. Relevanciu diskusií o škode je tak potrebné považovať za nadmieru aktuálnu.

Keďže pri konkrétnom prípade je rozhodujúca práve výška vzniknutej škody (ako následok spáchania trestného činu), nemožno opomenúť ani reálny dosah na kvalifikáciu skutku. Výška vzniknutej škody, v súlade s jej kategorizovaním, podstatne ovplyvňuje skutočnosť, či je škoda stále znakom priestupku, alebo prevyšuje sumu 266 €, teda formálne ide o trestný čin a môže dôjsť k realizácií princípu *ultima ratio*²⁸. V rámci trestno-právnych noriem potom záleží na tom, či je škoda spôsobená trestným činom znakom základnej alebo kvalifikovanej skutkovej podstaty. **Rozdiely v trestných sadzbách pri-
tom vôbec nie sú bagateľné**, na čo nadväzuje ďalší text tejto štúdie.

Správne nastavenie kategorizácie a zákonom ustanovených hraníc jednotlivých typov škôd sú tak z hľadiska vplyvu na právnu kvalifikáciu skutku, ako i následné uloženie zákonného a diferencovaného²⁹ trestu, mimoriadne významné.

²⁵ § 123 ods. 3 TZ SR / § 122 ods. 2 TZ ČR.

²⁶ Ide o problém, ktorý sa v trestnej politike štátu v prípade pevne stanovenej sumy notoricky opakuje. Podobne k novele č. 175/1990 Zb. bolo v odbornej literatúre konštatované: „Kúpni síla 20 000 Kčs, ktoré byly stanoveny jako rozsah značné škody v polovině padesátých let až do roku 1986, za dobu třiceti let zcela evidentně poklesla.“ Bližšie pozri TERYNGEL, J. K novele trestního zákona. In: *Právo a zákonnost*, Praha, 1990, č. 9, s. 515–524.

²⁷ *Elastickým* alebo *pružným* ustanovením majú autori na mysli ustanovenie, ktoré by sa pod vplyvom zmien ekonomickej reality, modifikovalo samé, bez zásahu zákonodarcu. Autori netvrdia, že minimálna mesačná mzda bola ideálnym riešením, akcentujú však na dôležitosť zásahu do analyzovaného ustanovenia.

²⁸ K princípu *ultima ratio* v rámci ekonomickej kriminality pozri bližšie ČENTÉŠ, J. a J. ŠANTA. Princíp *ultima ratio* a vybrané aspekty ekonomickej kriminality. In: *Trestné právo ako ultima ratio – bmotnoprávne a procesnoprávne aspekty. Zborník príspevkov z 1. sekcie medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016, s. 31–41.

²⁹ Úlohou trestnej politiky (aj v otázke hraníc škôd) je realizácia myšlienky, že „trestný postih musí byť včasný, spravodlivý, zákonný, diferencovaný.“ Bližšie pozr. ČIČ, M. *Československé trestné právo ako súčasť trestnej politiky*. Bratislava: Obzor, 1976, s. 101.

3 Základná komparácia výšok škôd v zmysle TZ SR a TZ ČR

Súčasná kategorizácia škôd spôsobených trestným činom vyplýva z ustanovenia § 125 ods. 1 TZ SR a z ustanovenia § 138 ods. 1 TZ ČR. Ich doslovné znenie bolo uvedené vyššie. Na tomto mieste preto typológiu zjednodušujeme:

- § 125 ods. 1 TZ SR:
 1. Škoda malá³⁰ – 266,01 €³¹;
 2. Škoda väčšia – 2 660 €;
 3. Škoda značná – 26 600 €;
 4. Škoda veľkého rozsahu – 133 000 €.
- § 138 ods. 1 TZ ČR:
 1. Škoda nikoli nepatrná^{32, 33} – 5 000 Kč (198 €)³⁴;
 2. Škoda nikoli malá – 25 000 Kč (989,98 €);
 3. Škoda väčšia – 50 000 Kč (1 979,90 €);
 4. Škoda značná – 500 000 Kč (19 799,63 €);
 5. Škoda veľkého rozsahu – 5 000 000 Kč (197 996,28 €).

TZ SR a TZ ČR paralelne nadväzujú na zákonom fixne ustanovenú výšku peňažnej sumy. K analýze deliacich línií pristupujeme postupne, keď analyzujeme (i) normotvorný význam stanovenia štyroch/piatich kategórií škôd v spojení s hranicou minimálnej škody potrebnej na vyvodenie trestnej zodpovednosti; (ii) intenzitu trestnej represie a hypertrofiu trestných sadziieb vo svetle kvalifikačného znaku škody; (iii) hranicu tvoriacu (z hľadiska možnosti uloženia najvyšších trestných sadziieb) najprísnejší znak skutkovej podstaty trestného činu, t. j. škodu veľkého rozsahu, a otázku potreby jej zvýšenia.

4 Normotvorný význam stanovenia štyroch/piatich kategórií škôd v spojení s hranicou minimálnej škody

TZ 1961 v znení účinnom od 1. 7. 2005, t. j. posledné platné a účinné znenie pred rekodifikáciou slovenského trestného práva hmotného, síce v § 89 ods. 13 ustanovil

³⁰ Ust. § 125 ods. 1 TZ SR, druhá veta, ustanovuje, že: „Tieto hľadiská sa použijú rovnako na určenie výšky prospechu, hodnoty veci a rozsahu činu.“

³¹ BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť: Komentár. I. diel.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 829.

³² Ust. § 138 ods. 2 TZ ČR ustanovuje, že: „Částek uvedených v odstavci 1 se užíje obdobně pro určení výše prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí a hodnoty věci.“

³³ „TZ ČR však používá vedľa pojmu škoda aj ďalšie pojmy, ktoré môžu byť určitým spôsobom kvantifikované. Tam, kde je teda možné rozsah a obsah pojmu v konkrétnom prípade vyjadriť v peniazoch, teda pokiaľ tu iné než finančné hľadiská nebrajú väčšiu rolu, je možné sa obdobne riediť hľadiskom uvedeným v § 138 ods. 1.“ Bližšie pozri ŠAMAL, P. *Trestní zákoník: Komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1421.

³⁴ Prepočet bol vytvorený ku dňu 10. 1. 2020 za pomoci Kalkulačky NBS. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kalkulacka>

5 typov škôd, a to tak, aby hranicu medzi priestupkom a trestným činom tvorila *škoda nie nepatrná*, avšak keďže je potrebné silu pojmoslovía zahrnutého vo všeobecnej časti TZ 1961 vykladať v súlade s osobitnou časťou, uvedené neplatilo generálne.³⁵ Aspoň nie v podobe, akú poznáme na Slovensku dnes.³⁶

Na rozdiel od českej právnej úpravy, ustanovenie § 125 ods. 1 TZ SR definuje 4 typy škôd. Z dôvodovej správy k TZ SR vyplýva len, že „z hľadiska kvantitatívneho došlo k zúženiu pojmov, keď hranicou medzi priestupkom a trestným činom bude škoda malá, ktorá prevyšuje sumu 8000 Sk.“³⁷ Na základe výkladu, s dôrazom na časť „keď hranicou medzi priestupkom a trestným činom bude škoda malá“, na tomto mieste predpokladáme, že účelom zákonodarcu bolo zjednotiť sumy zakladajúce trestnú zodpovednosť.

Pri skúmaní TZ ČR možno deklarovať súvislosť s právnou úpravou známou z kódexu TZ 1961 práve pri počte zákonom ustanovených kategórií škôd. S odkazom na Tabuľku č. 1 (uvedenú nižšie) tvorí § 138 ods. 1 TZ ČR delenie na 5 typov škôd, a **všeobecnú hranicu** medzi priestupkom a trestným činom predstavuje *škoda nikoli nepatrná* dosahujúca sumu najmenej 5000 Kč (198 €). To, čo sa má na mysli zdôraznením pojmu **všeobecná hranica**, je ďalej prezentované na normotvornom význame stanovenia piatich, nie štyroch, typov škôd. Inými slovami, je nevyhnutné skúmať, aký je reálny rozdiel medzi právnou úpravou počtu kategórií škôd v TZ SR a právnou úpravou počtu kategórií škôd v TZ ČR.

4.1 Aký je reálny rozdiel medzi právnou úpravou počtu kategórií škôd v TZ SR a právnou úpravou počtu kategórií škôd v TZ ČR?

Tabuľka č. 1 (vyobrazená nižšie) predstavuje v nasledujúcich riadkoch významnú (výcho-diskovú) „pomôcku“.

³⁵ Napr. trestný čin neoprávneného užívania cudzej veci v § 249 ods. 1 TZ 1961 viazal hranicu medzi priestupkom a trestným činom na dosiahnutie *škody nie malej* (v tom čase suma dosahujúca najmenej šesťnásobok minimálnej mesačnej mzdy), nie *škody nie nepatrnej* (v tom čase suma dosahujúca najmenej výšku minimálnej mesačnej mzdy). V súčasnosti sa trestný čin neoprávneného užívania cudzej veci ustanovuje v § 215 TZ SR, pričom v súlade s § 215 ods. 1 je hranicou medzi priestupkom a trestným činom dosiahnutie *škody malej* (266,01 €), resp. zmocnenie sa cudzej veci *malej hodnoty* (266,01 €) v úmysle prechodne ju užívať.

³⁶ Štyri typy škôd, na rozdiel od bývalých piatich, pričom všade tam, kde základná skutková podstata trestného činu ustanoveného TZ 1961 vyžadovala aspoň spôsobenie *škody nie nepatrnej* (v tom čase suma dosahujúca najmenej výšku minimálnej mesačnej mzdy) alebo *škody nie malej* (v tom čase suma dosahujúca najmenej šesťnásobok minimálnej mesačnej mzdy), dnes TZ SR vyžaduje spôsobenie škody dosahujúcej aspoň výšku *škody malej* (266,01 €), čím došlo v týchto prípadoch k zjednoteniu hranice zakladajúcej trestnú zodpovednosť.

³⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=1612>

Tabuľka č. 1: Komparácia zákonom stanovených kategórií a hraníc jednotlivých typov škôd v TZ SR a TZ ČR (prepočet v eurách³⁸).

Kategória škody	TZ SR	TZ ČR
Škoda nikoli nepatrná (v ČR) / Škoda malá (v SR)	266,01 €	198 €
Škoda nikoli malá (iba v ČR)	X	989,98 €
Škoda väčšia	2 660 €	1 979,96 €
Škoda značná	26 600 €	19 799,63 €
Škoda veľkého rozsahu	133 000 €	197 996,28 €

Na základe Tabuľky č. 1 možno uzavrieť, že popri českej kategorizácii na 5 typov škôd je „tou navyše“ v porovnaní so slovenskou legislatívou práve **škoda nikoli malá. TZ SR totiž obdobnú výšku hranice škody nepozná.** Na aký účel však slúži českému zákonodarcovi? V tejto súvislosti zvyrazňujeme **iba zdanlivú benevolenciu** TZ SR. Zdanlivosť je pri tom odvodená z predpokladu vnímania právnej normy bez vzájomných súvislostí, na základe ktorej môže prijímateľ dospieť k záveru, že slovenské zákonodarstvo zakladá trestnú zodpovednosť na vyššej sume, než aký je právny stav v Českej republike. Pre lepšie pochopenie dávame do pozornosti Tabuľku č. 2. Tá zobrazuje súhrn všetkých skutkových podstát trestných činov TZ ČR viažucich sa na spôsobenie *škody nikoli malej*.

Tabuľka č. 2: Súhrn všetkých skutkových podstát trestných činov TZ ČR viažucich sa na spôsobenie *škody nikoli malej*.

Trestný čin	Kvalifikácia		Škoda		
	SR; ČR	SR	ČR	SR	ČR
		ZÁKLADNÉ skutkové podstaty TČ („ZSP TČ“)		Škoda NIE JE znakom ZSP TČ všade tam, kde tabuľka predpokladá spôsobenie škody vo výške 0 €.	Škoda JE znakom ZSP TČ. Na vyvodenie trestnej zodpovednosti sa vyžaduje spôsobenie <i>škody nikoli malej</i> .
Neoprávnené užívanie cudzej veci	§ 215 ods. 1	§ 207 ods. 1	malá 266,01 €	malá 989,98 €	
Úverový podvod	§ 222 ods. 1	§ 211 ods. 2	malá 266,01 €	malá 989,98 €	
Subvenčný podvod (Dotačný podvod)	§ 225 ods. 1	§ 212 ods. 2	- 0 €	malá 989,98 €	

³⁸ Prepočet bol vytvorený ku dňu 10. 1. 2020 za pomoci Kalkulačky NBS; Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kalkulacka>

Trestný čin	Kvalifikácia		Škoda	
	SR; ČR	SR	ČR	SR
Porušenie povinnosti pri správe cudzieho majetku	§ 237 ods. 1	§ 220 ods. 1	malá 266,01 €	nikoli malá 989,98 €
Poškodzovanie veriteľa	§ 239 ods. 1	§ 222 ods. 1	- 0 €	nikoli malá 989,98 €
	§ 239 ods. 2	§ 222 ods. 2	- 0 €	
Zvýhodňovanie veriteľa	§ 240 ods. 1	§ 223 ods. 1	- 0 €	nikoli malá 989,98 €

Z Tabuľky č. 2 je zrejmé, že síce **všeobecnú hranicu** na základe § 138 ods. 1 TZ ČR medzi priestupkom a trestným činom tvorí *škoda nikoli nepatrná*, dosahujúca najmenej 5 000 Kč (198 €), uvedené neplatí generálne, keď suma *škody nikoli malej*, dosahujúca najmenej sumu 25 000 Kč (989,98 €), je používaná výlučne v základných skutkových podstatách trestných činov. **Možno tak dospieť k záveru, že hranica škody nikoli malej v pomere k škode nikoli nepatrné je len ďalšou potenciálnou hranicou medzi priestupkom a trestnoprávnym postihom.**

Český zákonodarca typ *škody nikoli malej* teda používa ako určitý medzistupeň medzi *škodou nikoli nepatrnou* a *škodou väčšiu* za účelom nekriminalizovania bagateľných deliktov. Dôvodom inkorporovania *škody nikoli malej* do normotvorby teda je, aby tá nadviazala na základné skutkové podstaty trestných činov, ktorých povaha predznačuje rozhodne vyšší rozsah spôsobenej škody. Tomuto záveru zároveň korešponduje aj znenie dôvodovej správy TZ ČR k tzv. úpadkovým deliktom.³⁹ **Paradoxne, slovenský zákonodarca ani len nenadviazal základné skutkové podstaty úpadkových trestných činov na spôsobenie škody ako ich majetkového následku.** Zdá sa preto, akoby na slovenskej strane (z hľadiska normotvorby) dochádzalo k nerešpektovaniu princípu *ultima ratio*⁴⁰, keď ten sa má v prvom

³⁹ „Vzhľadom k formálnemu pojetí trestného činu a s priblížením k formulaci ostatních majetkových trestných činů byly do skutkových podstat trestných činů poškození věřitele a zvýhodňování věřitele doplněny spodní hranice škody nikoli malé (25 000 Kč), která s ohledem na tento druh trestné činnosti tvoří spodní hranici trestní odpovědnosti za tyto trestné činy, jež je podobně jako u daňových deliktů vyšší než u klasických majetkových trestných činů, např. krádeže, zpronevěry, podvodu a pod. (škoda nikoli nepatrná – 5 000 Kč).“ Bližšie pozri Dôvodová správa k zákonu č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0#prilohy>; Pozri aj GRIVNA, T. Trestněprávní ochrana věřitele v judikatuře Nejvyššího soudu České republiky. In: *Právna ochrana veriteľov : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Právna ochrana veriteľov, organizovanej Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave 8. 12. 2017.* 2017, s. 90–98.

⁴⁰ K princípu *ultima ratio* a jeho uplatneniu v rámci majetkových trestných činov pozri bližšie SZABOVÁ, E. a M. DESEŤ. Princíp ultima ratio a jeho uplatnenie v rámci majetkových trestných činov. In: *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae* [online]. 2017, roč. 36, mimoriadne číslo, s. 190–200 [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <https://afi.flaw.uniba.sk/index.php/AFI/issue/view/48/46>

rade⁴¹ uplatňovať v normotvornej činnosti, t. j. zákonodarca je povinný uprednostniť pri tvorbe trestnoprávnych noriem prijatie mimotrestných opatrení a nekriminalizovať také konania, pri ktorých je závažnosť a intenzita spoločenskej nebezpečnosti nízka.

4.2 Hranica minimálnej škody potrebnej na vyvodenie trestnej zodpovednosti v kontexte úpadkových a trestných činov daňových a princíp *ultima ratio*

Problematika komparácie úpadkových trestných činov TZ SR (najmä § 227, § 228, § 239–§ 243) a TZ ČR (najmä § 222–§ 227) z hľadiska minimálnej hranice na vyvodenie trestnej zodpovednosti už bola naznačená. Opomenúť však nemožno ani rozsah kriminalizácie trestných činov daňových v zmysle TZ SR (najmä § 276 a § 277 TZ SR) v porovnaní s daňovými trestnými činmi TZ ČR (najmä § 240 a § 241 TZ ČR).

Zo skutočnosti, že v TZ SR základné skutkové podstaty úpadkových trestných činov vôbec nenadväzujú na spôsobenie škody ako majetkového následku trestného činu (v porovnaní s nadviazaním TZ ČR na (až) 2. stupeň škody – *škody nikoli malej* predstavujúcej sumu 989,98 €), ako i skutočnosti, že na kriminalizáciu niektorých daňových deliktov TZ SR postačuje malý rozsah, predstavujúci sumu 266,01 € (v porovnaní s nadviazaním TZ ČR na (až) 3. stupeň škody – *škody väčšej* predstavujúcej sumu 1979,96 €), je zrejmé, že **na území SR je rozsah kriminalizácie úpadkových a niektorých trestných činov daňových širší**. Stotožňujeme sa s odôvodnením českého zákonodarcu, že v rámci tohto druhu trestnej činnosti (súčasť majetkovej a ekonomickej kriminality) je rozsah škody zvyčajne vyšší než u „klasických“ majetkových trestných činov, preto je rozumné kriminalizovať len závažnejšie porušenia právnych predpisov. Rovnako sa stotožňujeme s logickou koncepciou TZ ČR, ktorá rešpektuje princíp *ultima ratio*. TZ SR neustanovuje úpravu princípu *ultima ratio* tak ako § 12 ods. 2 TZ ČR⁴². Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre⁴³ síce pripustil princíp *ultima ratio*, ale aplikovať ho možno len prostredníctvom materiálneho korektívu (§ 10 ods. 2 TZ SR)⁴⁴ pri prečnoch a za zákonom ustanovených podmienok.⁴⁵

41 K použitiu princípu *ultima ratio* v aplikačnej praxi orgánov činných v trestnom konaní a súdov pozri bližšie ČENTÍK, T. Kde sú hranice aplikácie princípu *ultima ratio* v trestnom práve? In: *Právne listy* [online]. [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a405-kde-su-hranice-aplikacie-principu-ultima-ratio-v-trestnom-prave>

42 Ust. § 12 ods. 2 TZ ČR: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti i podle jiného právního předpisu.“

43 Pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 13. 10. 2011, sp. zn. 5 Tdo 24/2011.

44 Ust. § 10 ods. 2 TZ SR: „Nejde o přečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchateľa je jeho závažnosť nepatrná.“

45 Materiálny korektív podľa § 10 ods. 2 TZ SR vychádza z hodnotenia spôsobu vykonania činu, jeho následkov, okolností, za ktorých bol čin spáchaný, miery zavinenia a pohnútku páchateľa. Ide tu v podstate o vyjadrenie objektívnej a subjektívnej stránky trestného činu s tým, že tieto okolnosti sú v ustanovení § 10 ods. 2 TZ SR vyjadrené taxatívne. Priama aplikácia princípu *ultima ratio* teda nemá jasné miesto pri posudzovaní materiálnej stránky prečinov podľa § 10 ods. 2 TZ SR. Česká právna úprava – na rozdiel od slovenskej – obsahuje aj procesný korektív, ktorého podstatou je neúčelnosť sťažovania páchateľa. Zmysel dvojitej úpravy korektívu je vzhľadom na rovnaké kritériá sporný. Bližšie pozri MULÁK, J. *Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2019, s. 140 a nasl.

Keďže rozsah úpadkových a trestných činov daňových zvyčajne presahuje hranicu tisícov eur, nemožno považovať spôsobenie „nevelkých škôd“ za natoľko závažné, aby zákonodarstvo vôbec umožňovalo uplatnenie trestnoprávnych noriem. Orgány aplikácie práva (orgány činné v trestnom konaní a súdy) sú povinné aplikovať trestnoprávne normy aj na takéto prípady, čo prispieva k ich nadmernému zaťažovaniu, a k prípadnej nadmernej represii. Nemožno opomenúť aj iné, najmä majetkové trestné činy majúce skutkový základ v porušení ustanovení občianskeho alebo obchodného práva, čím znova narážame v TZ SR na abstraktné mantinely princípu *ultima ratio*.⁴⁶

Pre slovenskú právnu úpravu je tak charakteristický širší rozsah kriminalizácie úpadkových a daňových deliktov. Absencia taxatívneho vyjadrenia princípu *ultima ratio* v normatívnom texte TZ SR vedie k názoru, že aj po viac ako štvrtstoročí samostatného vývoja, nachádzame prvky lepšieho smerovania trestnej normotvorby práve v TZ ČR.

4.3 Otvorenie diskusií pre návrat 5 typov škôd do TZ SR?

Na základe predchádzajúceho textu prichádzame k zhodnoteniu stanovenia štyroch/piatich kategórií škôd v spojení s hranicou minimálnej škody, ktorá je potrebná na vyvodenie trestnej zodpovednosti, a tým aj k normotvornému významu prejavujúcemu sa v osobitnej časti trestných kódexov. Taktiež považujeme za vhodné otvorenie diskusií na tému **znovuzavedenia 5 typov škôd** do TZ SR.

TZ ČR svojou úpravou škôd prispieva k rešpektovaniu princípu *ultima ratio* a dôkladnejšie zhodnocuje dopady a význam trestného práva. TZ SR nedostatočne rešpektuje základ trestnej normotvorby v zmysle zmyslupnejšieho dodržiavania a uplatňovania princípu *ultima ratio*, pričom poukazujeme aj na absenciu taxatívneho vyjadrenia tohto princípu v TZ SR. Prihovárame sa za znovuzavedenie 5 typov škôd do TZ SR obdobným spôsobom ako v TZ ČR, t. j. vytvorenie „medzistupňa“ medzi *škodou malou* a *škodou väčšou*, tak, aby tento nadviazal na základné skutkové podstaty trestných činov, ktorých povaha predznačuje rozhodne vyšší rozsah spôsobenej škody. S ohľadom na druh trestnej činnosti a rozsah škôd spôsobených týmito druhmi trestných činov, je na mieste, aby štát v zmysle princípu *ultima ratio* nekriminalizoval také konania, pri ktorých je závažnosť a intenzita spoločenskej nebezpečnosti nízka. K naplneniu účelu tak môže prispieť práve zavedenie „medzistupňa“ medzi *škodou malou* a *škodou väčšou*.

Z uvedeného vyplýva, že ustanovenie § 138 ods. 1 TZ ČR síce určuje hranicu medzi priestupkom a trestným činom v prvom rade na *škode nikoli nepatrnej* (198 €), ktorá je nižšia ako *škoda malá* (266,01 €) podľa § 125 ods. 1 TZ SR, avšak ak vezmeme do úvahy, že v českej legislatíve možno hovoriť aj o druhej škode tvoriacej hranicu medzi priestupkom a trestným činom, *škode nikoli malej* (989,98 €), nastáva paradoxná situácia. Navyše,

⁴⁶ Bližšie pozri ŠAMKO, P. Princíp ultima ratio ako interpretačné pravidlo a majetkové trestné činy. In: *Právne listy* [online]. [cit. 15. 10. 2019]. Dostupné z: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a499-princip-ultima-ratio-ako-interpretacne-pravidlo-a-majetkove-trestne-ciny>

škodu nikoli malú (989,98 €) využíva český zákonodarca aj na miestach, na ktorých TZ SR ani len nenadväzuje na spôsobenie škody ako majetkového následku trestného činu. Ako bolo spomenuté, v rámci niektorých trestných činov daňových TZ SR kriminalizuje už aj minimálne spôsobenie činu v malom rozsahu (266,01 €), pričom TZ ČR kladie dôraz na primeranosť v ochrane záujmov štátu a rešpektovanie princípu *ultima ratio*, a to tým, že aj základná skutková podstata trestných činov daňových spočíva na minimálnom spôsobení *väčšieho rozsahu činu* (1 979,96 €).

Na tomto mieste znova pripomíname iba zdanlivú benevolenciu TZ SR (v porovnaní s TZ ČR). V tejto časti je idea rovnaká, a teda odvodená z predpokladu vnímania právnej normy bez vzájomných súvislostí, na základe ktorej môže prijímateľ dospieť k záveru, že slovenské zákonodarstvo zakladá trestnú zodpovednosť na vyššej sume, než ako je tomu v Českej republike.

5 Intenzita trestnej represie a hypertrofia trestných sadzieb TZ SR vo svetle kvalifikačného znaku škody

Trestná represia v súlade so zásadou *ultima ratio* má byť (s ohľadom na vývoj smerujúci k stále väčšiemu zdôrazňovaniu humanizmu) rozumná a ujmu má spôsobovať len tam, kde si to vyžaduje dosiahnutie účelu trestu. Neplatí zásada *fiat iustitia, pereat mundus*⁴⁷, a teda nie všetky spoločenské problémy sa majú riešiť prostredníctvom trestného práva. Predchádzajúca časť tejto štúdie však potvrdzuje skutočnosť, že TZ SR má s vysokým stupňom represie dlhodobý problém. Dôvod tohto konštatovania spočíva, okrem iného⁴⁸, aj v prítomnosti trestných sankcií.⁴⁹

Od skúmania hraníc minimálnej škody je preto potrebné pristúpiť k skúmaniu škody v zmysle kvalifikačného znaku, ktorého naplnenie podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby. Predmetom skúmania sú pojmy *škoda väčšia*, *škoda značná*, a *škoda veľkého rozsahu*, ich použitie v osobitnej časti trestných kódexov, a tým aj vplyv na trestnú sadzbu hroziacu za ich naplnenie.

47 Spravodlivosť musí zvíťaziť, aj keby mal zahnúť svet. Pozri nález Ústavného soudu ČR z 11. júna 2018, sp. zn. II.ÚS 1152/17.

48 „*Stupeň intenzity trestnej represie (v normotvorbe) je však okrem prítomnosti trestných sankcií merateľný aj na rozsahu kriminalizácie, t.j. stanovenia okerubu konaní, ktoré štát chce inkorporovať do katalógu trestných činov. Popri tom sa dá stupeň represivity posudzovať aj podľa vekovej hranice trestnej zodpovednosti, podľa definovania okolností vylučujúcich protiprávnosť, podmienok zániku trestnosti, podľa prítomnosti výkonu trestov, podľa prítomnosti procesných predpisov, podľa garancií poskytovaných ochrane ľudských práv a slobôd v trestnom konaní, atď.*“ Pozri bližšie MUSIL, J. Kam smeruje české trestní zákonodárstvá? In: *Aktuálne otázky trestného zákonodarstva. Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 19. januára 2012*. Bratislava, 2012, s. 157–170.

49 K tomu pozri BELEŠ, A. Hypertrofia trestných sadzieb v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Justičná revue*, Bratislava, 2018, roč. 70, č. 10, s. 1029–1042.

Východiskovou bude v ďalšom texte najmä Tabuľka č. 3, zobrazujúca komparáciu trestných sadzieb vybraných trestných činov TZ SR a TZ ČR za spôsobenie jednotlivých typov škôd.

Tabuľka č. 3: Komparácia trestných sadzieb vybraných trestných činov TZ SR a TZ ČR za spôsobenie jednotlivých typov škôd.⁵⁰

Trestný čin	Kvalifikácia		Škoda ⁵¹	Trestná sadzba	
	SR	ČR		SR; ČR	SR
Obmedzovanie osobnej slobody ⁵²	§ 183 (2) písm. e)	-	Väčšia	3–8 r.	-
	§ 183 (3) písm. b)	§ 171 (3) písm. e)	Značná	7–12 r.	2–8 r.
	§ 183 (4) písm. b)	§ 171 (4) písm. b)	Veľkého rozsahu	12–25 r.	3–10 r.
Lúpež ⁵³	§ 188 (2) písm. b)	-	Väčšia	7–12 r.	-
	§ 188 (3) písm. b)	§ 173 (2) písm. c)	Značná	10–15 r.	7–12 r.
	§ 188 (4) písm. a)	§ 173 (3) písm. b)	Veľkého rozsahu	15–25 r.	8–15 r.
Podvod	§ 221 (2)	§ 209 (3)	Väčšia	1–5 r.	1–5 r.
	§ 221 (3) písm. a)	§ 209 (4) písm. d)	Značná	3–10 r.	2–8 r.
	§ 221 (4) písm. a)	§ 209 (5) písm. a)	Veľkého rozsahu	10–15 r.	5–10 r.
Skrátenie dane a poistného ⁵⁴	§ 276 (2) písm. d)	§ 240 (1)	Väčšia	3–8 r.	6 m.–3 r.
	§ 276 (3)	§ 240 (2) písm. c)	Značná	4–10 r.	2–8 r.
	§ 276 (4)	§ 240 (3) písm. a)	Veľkého rozsahu	7–12 r.	5–10 r.

⁵⁰ Tabuľka č. 3 tvorí prehľad kvalifikovaných skutkových podstat vybraných trestných činov z rôznych hláv osobitnej časti Trestného zákona viažucich sa na naplnenie „škody“ ako jedného z kvalifikačných znakov. Naším cieľom nebolo vyobrazenie všetkých skutkových podstat trestných činov, v rámci ktorých dochádza k rovnakému problému.

⁵¹ Škoda alebo iný príbuzný (kvantifikovateľný) pojem – *výška prospechu, rozsahu činu, hodnoty veci*.

⁵² Presný názov ekvivalentu trestného činu v českom zákonodarstve: § 171 TZ ČR *omezování osobní svobody*.

⁵³ Presný názov ekvivalentu trestného činu v českom zákonodarstve: § 173 TZ ČR *loupež*.

⁵⁴ Presný názov ekvivalentu trestného činu v českom zákonodarstve: § 240 TZ ČR *zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby*.

Za súčasného naplnenia kvalifikačného znaku škody vyplývajú z Tabuľky č. 3 skutočne **enormné rozdiely v trestných sadzbách**. Z dôvodu zrozumiteľnosti opakujeme jednotlivé peňažné čiastky naviazané na *škodu väčšiu, škodu značnú a škodu veľkého rozsahu*, t.j. prikladáme časť Tabuľky č. 1 zameranú na komparáciu výlučne v Tabuľke č. 3 uvedených kategórií škôd v TZ SR a TZ ČR.

Tabuľka č. 4: Komparácia *škody väčšej, škody značnej a škody veľkého rozsahu* v TZ SR a TZ ČR (prepočet v €⁵⁵) vyčlenená z Tabuľky č. 1.

Kategória škody	TZ SR (v €)	TZ ČR (v €)
Škoda väčšia	2 660 €	1 979,96 €
Škoda značná	26 600 €	19 799,63 €
Škoda veľkého rozsahu	133 000 €	197 996,28 €

Taktiež vyberáme z Tabuľky č. 3 len jeden trestný čin, trestný čin lúpeže podľa § 188 TZ SR a § 173 TZ ČR, ktorý následne aplikujeme na konkrétne prípady spôsobenia škody ako následku vybraného trestného činu.

Tabuľka č. 5: Vybraný trestný čin vyčlenený z Tabuľky č. 3.

Trestný čin SR; ČR	Kvalifikácia		Škoda SR; ČR	Trestná sadzba	
	SR	ČR		SR	ČR
Lúpež	§ 188 (2) písm. b)	-	Väčšia	7–12 r.	-
	§ 188 (3) písm. b)	§ 173 (2) písm. c)	Značná	10–15 r.	7–12 r.
	§ 188 (4) písm. a)	§ 173 (3) písm. b)	Veľkého rozsahu	15–25 r.	8–15 r.

6 Myšlienka zdanlivej benevolencie TZ SR

Na tomto mieste sa opätovne dostávame k myšlienke **zdanlivej benevolencie slovenskej legislatívy**. V tejto časti je zdanlivosť síce znova odvodená z predpokladu vnímania právnej normy bez vzájomných súvislostí, no s iným odôvodnením a následkom. Prijímateľ tu môže na základe skutočnosti plynúcej z § 125 ods. 1 TZ SR v porovnaní § 138 ods. 1 TZ ČR dospieť k nasledujúcemu záveru: keďže slovenské zákonodarstvo zakladá výšku škody na vyšších peňažných sumách (uvedené neplatí pre *škodu veľkého rozsahu*), tak v prípade, ak svojím skutkom naplní nižší stupeň škody (napr. *škody väčšej* na území SR namiesto *škody značnej* na území ČR), hrozí mu automaticky aj nižšia trestná sadzba. Znova to však nie je pravda platiaca absolútne.

⁵⁵ Prepočet bol vytvorený ku dňu 12. 10. 2019 za pomoci *Kalkulačky NBS* [online]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kalkulacka>.

Vyššie uvedené tvrdenie podporujeme príkladmi, pričom vybraným ustanovením je vo všetkých prípadoch trestný čin lúpeže podľa § 188 TZ SR v porovnaní s trestným činom lúpeže podľa § 173 TZ ČR.⁵⁶

6.1 Príklad 1 (SR – škoda väčšia / ČR – škoda značná)

Páchateľ A spôsobil na území Slovenskej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR⁵⁷) **celkovú škodu vo výške 20 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. b) TZ SR s poukazom na § 125 ods. 1 TZ SR, pretože svojim konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **väčšej škody** spáchaním činu uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 7–12 rokov**.

Páchateľ B spôsobil na území Českej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR⁵⁸) **celkovú škodu vo výške 20 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR s poukazom na § 138 ods. 1 TZ ČR, keďže svojim konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **značnej škody** spáchaním činu uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 7–12 rokov**.

Miesto spáchania skutku	Spôsobená škoda v Eur	Kvalifikácia	Škoda	Trestná sadzba
SR	20 000 €	TČ lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. b) TZ SR	Väčšia	7–12 rokov
ČR	20 000 €	TČ lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR	Značná	7–12 rokov

6.2 Príklad 2 (SR – škoda značná / ČR – škoda značná)

Páchateľ A spôsobil na území Slovenskej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR⁵⁹) **celkovú škodu vo výške 27 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 3 písm. b) TZ SR s poukazom na § 125 ods. 1 TZ SR, pretože svojim konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **značnej škody** spáchaním činu uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 10–15 rokov**.

⁵⁶ To však neznamená, že sa nami vytýčený problém nedotýka aj iných skutkových podstát vyžadujúcich určitý stupeň dosiahnutej škody spôsobenej trestným činom.

⁵⁷ § 188 ods. 1 TZ SR: „Kto proti inému použije násilie alebo brozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.“

⁵⁸ § 173 ods. 1 TZ ČR: „Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“

⁵⁹ § 188 ods. 1 TZ SR: „Kto proti inému použije násilie alebo brozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.“

Páchateľ B spôsobil na území Českej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR⁶⁰) **celkovú škodu vo výške 27 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR s poukazom na § 138 ods. 1 TZ ČR, pretože svojím konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **značnej škody** spáchaním činu uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 7–12 rokov**.

Miesto spáchania skutku	Spôsobená škoda v Eur	Kvalifikácia	Škoda	Trestná sadzba
SR	27 000 €	TČ lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 3 písm. b) TZ SR	Značná	10–15 rokov
ČR	27 000 €	TČ lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR	Značná	7–12 rokov

6.3 Príklad 3 (SR – škoda veľkého rozsahu / ČR – škoda značná)

Páchateľ A spôsobil na území Slovenskej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR⁶¹) **celkovú škodu vo výške 134 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin Lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 4 písm. a) TZ SR s poukazom na § 125 ods. 1 TZ SR, keďže svojím konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **škody veľkého rozsahu** spáchaním činu uvedeným v § 188 ods. 1 TZ SR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 15–25 rokov**.

Páchateľ B spôsobil na území Českej republiky odcudzením vecí (spôsobom uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR⁶²) **celkovú škodu vo výške 134 000 €**. Tento skutok bol kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR s poukazom na § 138 ods. 1 TZ ČR, pretože svojím konaním naplnil kvalifikačný znak spôsobenia **značnej škody** spáchaním činu uvedeným v § 173 ods. 1 TZ ČR, za čo mu hrozí **trest odňatia slobody na 7–12 rokov**.

Miesto spáchania skutku	Spôsobená škoda v Eur	Kvalifikácia	Škoda	Trestná sadzba
SR	134 000 €	TČ Lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 4 písm. a) TZ SR	Veľkého rozsahu	15–25 rokov
ČR	134 000 €	TČ Lúpeže podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR	Značná	7–12 rokov

⁶⁰ § 173 ods. 1 TZ ČR: „Kdo proti jinému užije násilí nebo pobrušky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“

⁶¹ § 188 ods. 1 TZ SR: „Kto proti inému použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.“

⁶² § 173 ods. 1 TZ ČR: „Kdo proti jinému užije násilí nebo pobrušky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“

Z uvedených príkladov možno súhrnne uzavrieť, že síce slovenské zákonodarstvo zakladá hranice škôd na vyšších peňažných čiastkach (uvedené neplatí pre *škodu veľkého rozsahu*), avšak aj v prípade, ak páchatel' svojim konaním na Slovensku naplní nižší stupeň škody, možno hovoriť o vysokom predpoklade hrozby **rovnamej alebo vyššej trestnej sadzby** práve na území SR, a to i napriek tomu, že sa peňažná čiastka kvalifikovala ako menej závažný typ škody. Ak sa pritom rovnaká peňažná čiastka kvalifikuje na území Slovenskej republiky ako rovnaký alebo závažnejší typ škody, rozdiely v trestných sadzbách začínajú byť celkom zjavné.

Za neprimerané považujeme enormné rozdiely v trestných sadzbách za spôsobenie rovnamej výšky škody, keď napríklad za spôsobenie škody vo výške **134 000 €** na Slovensku podľa § 188 ods. 1, ods. 4 písm. a) TZ SR, hrozí **trestná sadzba 15–25 rokov**, a za spôsobenie škody vo výške **134 000 €** v Českej republike podľa § 173 ods. 1, ods. 2 písm. c) TZ ČR, hrozí **trestná sadzba 7–12 rokov**.

Jadrom problému je okrem celkovej hypertrofie trestných sadziieb TZ SR i skutočnosť, že TZ SR priznáva pojmu škody vyššiu kvalifikačnú silu, čo sa prejaví aj v nasledujúcej časti tohto príspevku.

7 Hranica tvoriaca (z hľadiska možnosti uloženia najvyšších trestných sadziieb) najprísnejší znak skutkovej podstaty trestného činu

Normotvorné skúmanie kategorizácie škôd v TZ SR a TZ ČR uzatvárame poslednou kategóriou, ktorou je *škoda veľkého rozsahu*. Táto škoda **tvorí jedinú hranicu, ktorá je v porovnaní s českou úpravou nižšia**, keď v rámci TZ SR predstavuje škodu minimálne 133 000 €, a v rámci TZ ČR *škodu* minimálne 5 000 000 Kč (193 625,85 €), **a zároveň je hranicou, pri ktorej zastávame názor potreby jej radikálnejšieho navýšenia**.

V súvislosti so škodou (ako následkom spáchania trestného činu) je z tejto štúdie zrejmá vysoká miera trestnej represie. Dôvod tkvie najmä v samom prístupe zákonodarcu k jednotlivým kvalifikačným znakom trestného činu. V čase rekodifikácie trestného práva hmotného v Slovenskej republike došlo k definovaniu pojmov, ktoré svojím obsahom zahrňujú najčastejšie kvalifikované okolnosti opakovane sa vyskytujúce vo väčšine kvalifikovaných skutkových podstat trestných činov a majúce vplyv na použitie vyššej trestnej sadzby, pričom význam bolo (podľa dôvodovej správy k TZ SR) potrebné vidieť v dvoch smeroch:

- prišlo k typovému zoradeniu jednotlivých kvalifikačných znakov tak, aby bola zachovaná jednotnosť u rôznych trestných činov; a
- takéto zoradenie do jednotlivých kvalifikovaných skutkových podstat má vplyv na stanovenie trestných sadziieb tak, aby určitá kvalifikačná okolnosť mala **približne rovnaký vplyv na zvýšenie trestnej sadzby**.

Na základe vyššie uvedeného boli jednotlivé okolnosti zaradené do troch základných skupín podľa vplyvu na zvýšenie trestnej sadzby:

1. závažnejší spôsob konania, chránená osoba, osobitný motív, *väčšia škoda*;
2. nebezpečné zoskupenie, *značná škoda*, ťažká ujma na zdraví alebo smrť;
3. *škoda veľkého rozsahu*, smrť viacerých osôb, krízová situácia.

V rámci normotvorby teda zákonodarca priznal spôsobeniu škody veľkého rozsahu rovnakú kvalifikačnú silu ako smrti viacerých osôb⁶³ či spáchaniu činu za krízovej situácie⁶⁴. Ak má spôsobenie *škody veľkého rozsahu* v normotvorbe pôsobiť rovnakou právnou silou ako oba tieto kvalifikačné pojmy, považujeme navýšenie škody za o to viac potrebné.

Škodu veľkého rozsahu na hranici 133 000 € vzhľadom na okolnosti, t. j. v pomere k rozsahu páchanej trestnej činnosti v miliónoch eur, nepovažujeme za dostačujúcu. Najmä, ak primárnu časť spôsobených škôd tvorí ekonomická kriminalita, ktorej páchanie spôsobuje enormné škody, a už dávno presahuje státisíce eur.

Ostatným argumentom, platiacim pre obe krajiny, je stagnácia peňažných súm nadväzujúcich na jednotlivé typy škôd. Kategorizácia a výška škôd sa od 1. 1. 2002 v Českej republike a 1. 1. 2006 v Slovenskej republike (s výnimkou drobnej zmeny súvisiacej s prijatím eura) novelizovala. Nestalo sa tak i napriek dynamicky sa vyvíjajúcej kúpnej sile peňazí, inflácii a rastúcej výške minimálnej mzdy.

Škoda sa od ostatného pojmoslovía všeobecnej časti TZ SR a TZ ČR líši práve svojou akútnou potrebou reagovať na zmeny vonkajšieho prostredia.⁶⁵ Za použitia inflačnej kalkulačky⁶⁶ je možné stanoviť, akej sume sa rovná suma 133 000 € v súčasnosti. Tým sme prišli k výsledku, aká je reálna hodnota škody 133 000 € v roku 2020. Na základe výpočtu by sa suma 133 000 € v roku 2006 rovnala v roku 2020 sume 177 274 €. Ak by mal preto slovenský zákonodarca pod vplyvom inflácie záujem na navýšení *škody veľkého rozsahu*, mal by tak spraviť **aspoň** na sumu 177 274 €. Z dôvodu privysokej normatívnej sily *škody veľkého rozsahu* však toto navýšenie nekorešponduje s aktuálnymi potrebami trestného práva. Spôsobu adekvátnej reakcie (okrem iného) v zmysle materiálnych potrieb bude preto bližšie venovaná ďalšia časť našej štúdie.

63 Ust. § 143 TZ SR: „Smrťou viacerých osôb sa rozumie spôsobenie smrti najmenej troch osôb.“

64 Ust. § 134 ods. 2 TZ SR: „Krizovou situáciou sa na účely tohto zákona rozumie: a) núdzový stav, b) výnimočný stav, c) vojnový stav, alebo d) vojna.“

65 O problematike inflácie a tým narastajúcej trestnej represie platí to, čo sme uvádzali vyššie. Bližšie pozri TERYNGEL, J. K novele trestného zákona. In: *Právo a zákonosť*, Praha, 1990, č. 9, s. 515–524.

66 Výpočet bol vytvorený ku dňu 10. 1. 2020 za pomoci *Inflačnej kalkulačky* [online]. Dostupné z: <http://www.ineko.sk/kalk.html>

Záver

Koncepcne vnímaná sankčná politika ako súčasť trestnej politiky štátu a cesta k premyslenému procesnému prostrediu by mali byť pre zákonodarcu vedúcim princípom pri tvorbe všetkých dôležitých noriem verejného práva.⁶⁷ Sankčná politika však (aj v spojení s pojmom škody) v podmienkach Slovenskej republiky vykazuje prvky nekoncepcnosti. Kategorizácia škôd spôsobených trestným činom (s poukazom na § 125 ods. 1 TZ SR v komparácii s § 138 ods. 1 TZ ČR) je pre páchatel'ov v Slovenskej republike reálne benevolentnejšia len na pohľad. Zdanlivosť bola v našej štúdií odvodená z predpokladu vnímania právnej normy bez vzájomných súvislostí, a teda, že silu pojmoslovia zahrnutého vo všeobecnej časti trestných kódexov nemožno vykladať bez spojitosti s osobitnou časťou trestnoprávných noriem.

Pri skúmaní minimálnej škody potrebnej na vyvodenie trestnej zodpovednosti konštatujeme, že ustanovenie § 138 ods. 1 TZ ČR ustanovuje hranicu medzi priestupkom a trestným činom v prvom rade na *škode nikoli nepatrnej* (198 €), ktorá je nižšia ako *škoda malá* (266,01 €) podľa § 125 ods. 1 TZ SR, avšak ak vezmeme do úvahy, že v TZ ČR je ustanovená aj druhá škoda tvoriaca hranicu medzi priestupkom a trestným činom, *škoda nikoli malá* (989,98 €), nastáva paradoxná situácia. Navyše, pojem *škody nikoli malej* (989,98 €) používa TZ ČR aj na miestach, na ktorých TZ SR ani len nenadväzuje na spôsobenie škody ako majetkového následku trestného činu, čo znova „prispieva“ k prílišnej represii.

V rámci skúmania minimálnej hranice potrebnej na vyvodenie trestnej zodpovednosti boli tiež zvýraznené vybrané trestné činy daňové, kde TZ SR kriminalizuje už aj minimálne spôsobenie škody, spôsobenie *škody malej* (266,01 €). TZ ČR pritom vykazuje pozitívne znaky rešpektovania princípu *ultima ratio*, a dôslednejšie posudzuje obvyklý rozsah páchanej kriminality, keď kladie dôraz na primeranosť v ochrane záujmov štátu, a to tým, že aj základná skutková podstata trestných činov daňových spočíva na minimálnom spôsobi *škody väčšej* (1979,96 €), čo lepšie korešponduje s finančným rozsahom páchania tohto druhu ekonomickej kriminality.

Ďalej sme zistili, že TZ SR ustanovuje hranice škôd na vyšších peňažných čiastkach (uvedené neplatí pre *škodu veľkého rozsahu*), avšak aj v prípade, ak páchatel' svojim konaním naplní nižší stupeň škody (napr. 20 000 € ako *škoda väčšia* na území Slovenskej republiky vs. 20 000 € ako *škoda znaná* na území Českej republiky), možno hovoriť o vysokom predpoklade hrozby rovnakej alebo vyššej trestnej sadzby práve na území Slovenskej republiky, a to i napriek tomu, že sa peňažná čiastka kvalifikovala v zmysle menej závažného typu škôd.

Vzhľadom k výrazným **rozdielom v trestných sadzbách** navrhujeme **depenalizáciu** takých konaní, ktoré s ohľadom na druh trestnej činnosti, a rozsah ňou spôsobených

⁶⁷ MULÁK, J. *Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2019, s. 318.

škôd, predstavujú len bagateľné delikty. Zdôrazňujeme najmä trestné činy úpadkové, v slovenskom zákonodarstve nenadväzujúce na spôsobenie škody ako znaku základnej skutkovej podstaty, ako aj vybrané trestné činy daňové, vo svojich základných skutkových podstatách nadväzujúce na spôsobenie aspoň *škody malej* (266,01 €). V kontexte úpadkových či daňových trestných činov sme poukázali aj na možnosť otvorenia diskusií na tému **znovuzavedenia 5 typov škôd** v TZ SR, pričom by bol vytvorený „medzistupeň“ medzi *škodu malou* a *škodou väčšou*, spôsobom, aby tento nadviazal na základné skutkové podstaty tých trestných činov, kde ich povaha predznačuje rozhodne vyšší rozsah spôsobenej škody. Taktiež sme poukázali na potrebu navýšenia **škody veľkého rozsahu** na sumu zodpovedajúcu **aspoň 177274 €**. Ako sme poznamenali, finančnému obsahu pojmov bude venované pokračovanie našej štúdie (II. časť – pozn. autorov) – na otázku, aká suma by mohla byť zodpovedajúca normatívnej sile kvalifikačného *znaku škody veľkého rozsahu* si preto odpovieme až neskôr.

Český zákonodarca sa pod prizmou humanizácie trestného zákonodarstva snaží lepšie prispôbovať jeho potrebám. Ako bolo uvedené v samom úvode, predkladaná štúdia je iba prvou z dvoch častí venujúcich sa kategorizácii škôd spôsobených trestným činom. Od normotvorného skúmania všeobecného pojmu škody v prepojení na osobitnú časť trestných kódexov sa tak v druhej časti prenesieme k aktuálnejšej problematike analýz (aj) v kontexte materiálnych kritérií navýšenia jednotlivých hraníc typov škôd. Do popredia bude daný rozbor Návrhu skupiny poslancov Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky na zdvojnásobenie súm určujúcich jednotlivé hranice výšok škôd, a tým aj námety na zlepšenie českej legislatívy, ako i odpoveď na otázku, či je v podmienkach Slovenskej alebo Českej republiky možné prehodnotiť väzbu škody na jeden z flexibilných ekonomických inštitútov. Záverom bude vyzdvihnutá jedna z legislatívnych nástrah, na ktorú sa pri koncipovaní Návrhu mohlo zabudnúť, a mohlo by sa tak stať aj pri potenciálnom (zatiaľ stále neexistujúcom) návrhu slovenského zákonodarcu.

Štúdiu si dovoľujeme zakončiť slovami prof. Hatalu, podľa ktorého „*Zmeny zákonov vyplývajúce zo zmien čias a ľudí, sú zmeny prirodzené a logické; zmeny z chýb a omylov tvorcov také byť môžu, ale nemusia podľa toho, či ide o chyby a omyly, ktoré sú nevyhnutným sprievodným znakom každej tvorby, alebo chyby a omyly dopredu predvídateľné a odstrániteľné, teda potom vo svojom jestvovaní zbytočné.*“⁶⁸ Na záver tak vyjadrujeme presvedčenie, že slovenský zákonodarca čoskoro roztvorí brány vlastnej pozornosti, a začne úvodné diskusie o rozsahu trestnej represie v prepojení na pojmový znak škody a jej represívneho použitia v osobitnej časti TZ SR.

68 HATALA, V. Normotvorba a zodpovednosť. In: *Právní obzor*, 1966, roč. 49, č. 1, s. 3–5.